

नागरिकांची सनद प्रसिध्द करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन

पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : आस्था २००८/प्र.क्र.१८५/आस्थापना

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२.

दिनांक :- ०६ ऑक्टोबर, २००९

प्रस्तावना :

महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन व शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ मधील कलम ८ (१) (२) मधील तरतुदीनुसार प्रत्येक विभाग व त्यांच्या अधिपत्याखालील कार्यालय प्रमुखांना नागरिकांची सनद प्रसिध्द करण्याची तरतूद करण्यात आली आहे. त्यानुसार विभागाची नागरिकांची सनद प्रसिध्द करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :

पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभागाची नागरिकांची सनद सोबत जोडलेल्या पुस्तिकेन्वये प्रसिध्द करण्यात येत आहे.

२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर प्रसिध्द करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २००९१००५१६३८१४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सही/-

(मीना जोशी)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.

मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.

सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालय संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

पुराभिलेख संचालनालय, मुंबई

पु.ल.देशपांडे, महाराष्ट्र कला अकादमी, मुंबई

महाराष्ट्र रंगभूमी आणि सांस्कृतिक विकास महामंडळ, मर्यादादासाहेब फाळके

चित्रनगरी, गोरेगाव मुंबई

व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य पर्यटन विकास महामंडळ, मर्यादा.मुंबई

संचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
कार्यकारी संपादक, दर्शनिका विभाग, मुंबई
सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि सांस्कृतिक मंडळ, मुंबई
रंगभूमी प्रयोग परिनिरीक्षण मंडळ, मुंबई
सचिव, मराठी विश्वकोष निर्मिती मंडळ, मुंबई.
विभागातील सह सचिव/उप सचिव/ अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी/ पर्यटन व सां.का. विभाग मंत्रालय,
मुंबई ३२.
मा. मंत्री, पर्यटन यांचे खाजगी सचिव,
मा.मंत्री सांस्कृतिक कार्य यांचे खाजगी सचिव,
मा. राज्यमंत्री, पर्यटन यांचे खाजगी सचिव,
मा.राज्यमंत्री सांस्कृतिक कार्य यांचे खाजगी सचिव,
मा. प्रधान सचिव, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, यांचे स्वीय सहायक
निवड नस्ती, आस्थापना

पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग(खुद्द) मंत्रालय

नागरीकांची सनद

प्रस्तावना

सामान्य प्रशासन विभाग, अधिसूचना क्रमांक शाकानि. १००६/प्रक्र २३/२००६ / १८ (र.व का.) दिनांक ३१/५/२००६ नुसार पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग असा नविन मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग निर्माण करण्यात आला आहे . त्यानुसार या विभागाकडे खालीलप्रमाणे विषय सोपविण्यात आले आहेत.

पर्यटन

- १.पर्यटन
- २.थंड हवेच्या ठिकाणांचा व सुटी शिबीरांचा विकास करणे
- ३.विनिदिष्ट आस्थापनासंबंधातील पांथगृहे व पांथगृहपाल
- ४ ध्वनीप्रकाश कार्यक्रम
- ५.महाराष्ट्र राज्याची आर्थिकदृष्ट्या भरभराट होण्याच्या दृष्टीने पर्यटन क्षेत्राचा विकास करणे आणि राज्याच्या आर्थिक विकासामध्ये पर्यटनाचे योगदान वाढविणे
- ६ एकात्मिक पर्यटनाचा विकास करण्याच्यादृष्टीने उद्दिष्टे तयार करणे आणि अस्तित्वात असलेल्या साधन सामुग्रीच्या परिक्रमेत वाढ करणे-किल्ले बौध्दविहार,सागरी पर्यटन,पर्यावरण आणि वन पर्यटन इत्यादी
७. महाराष्ट्र राज्य पर्यटनाचा एकात्मिक भाग म्हणून राज्याचा वारसा, संस्कृती,कला,शिल्पे यांचा विकास करणे
- ८.निसर्ग,संस्कृती,वारसा यांचे संरक्षण आणि संवर्धन यासाठी साधनांपत्तीचा प्रमाणबद्ध उपयोग करून घेणे
- ९.पर्यटन स्थळांवरील साधनसामुग्रीचा विकास करणे आणि पर्यटन सुविधांमध्ये सुधारणा करणे
- १०.विविध प्रदर्शने,मेळे आणि उत्सव यामधून महाराष्ट्रातील पर्यटन विषयक बाबींचे दर्शन घडविणे
- ११.पर्यटकांच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने आवश्यक पावले उचलणे
- १२.पर्यटन विकासामधील खाजगी आणि स्थानिक पातळीवरील सहभाग वाढविण्यासाठी मध्यस्थाची भूमिका बजावणे
- १३.पर्यटन विकासाद्वारे विदेशी चलन प्राप्त करणे

सांस्कृतिक कार्य विभाग

- १.मराठी चित्रपट महोत्सवाचे आयोजन करणे,उत्कृष्ट चित्रपट निर्मितीसाठी प्रोत्साहन देणे व त्यांना पुरस्कार देणे
- २.मराठी नाटय महोत्सव,महाराष्ट्र राज्य संगीत महोत्सव,महाराष्ट्र राज्य तमाशा महोत्सव व महाराष्ट्र राज्य नाटय महोत्सव यांचे आयोजन करणे
- ३.सांस्कृतिक व मनोरंजनक्षेत्रामध्ये काम करणाऱ्या विविध कलापथकांना व सांस्कृतिक संस्थाना सहायक अनुदान देणे
- ४.महाराष्ट्रातील वृद्ध साहित्यिक व कलाकार यांना वार्धक्यामुळे किंवा अपंगत्वामुळे स्वतःचा निर्वाह करता येत नाही अशा कलाकारांना,नाटयकलावंतांना व साहित्यिकांना अर्थसहाय्य देणे
- ५.भारत सरकारच्या वार्धक्य व एकात्मिकृत योजनेखाली कलाकारांना व लेखकांना अर्थसहाय्य देणे
- ६.नाटय व संगीत क्षेत्रातील वृद्ध किंवा मृत झालेल्या श्रेष्ठ संगीतकारांच्या जुन्या व दुर्मिळ असलेल्या ग्रामोफोन तबकड्यांची ध्वनिफीत तयार करणे
- ७.जवानांच्या मनोरंजनासाठी सीमा भागात पाठविण्याकरिता सांस्कृतिक कला पथकांची निवड करणे व आंतरराज्यीय कलापथकांचे स्वागत करणे
- ८.राष्ट्रीय नाटय महोत्सवामध्ये भाग घेण्यासाठी नाटय पथके पाठविणे
- ९.नवी दिल्ली येथे आयोजित करण्यात येणाऱ्या प्रजासत्ताक दिनाच्या सोहळ्यात भाग घेण्यासाठी लोकनृत्य पथके पाठविणे
- १०.नाटयगृहे व नाटयप्रयोग तसेच विविध रंगमंचीय कलांना प्रोत्साहन देणे त्यांचे जतन करणे इत्यादी बाबत धोरणात्मक निर्णय घेणे
- ११.महाराष्ट्र प्राचिन स्मारके व पुरातत्वीय स्थळे व अवशेष अधिनियम १९६० (१९६१ चा अधिनियम १२ वा) मधील कलम ३० व महाराष्ट्र प्राचीन स्मारके व पुरातत्वीय स्थळे व अवशेष नियम १९६२ मधील नियम ४५ ते ४९ यामधील तरतूदीनुसार राज्य संरक्षित स्मारकांचे जतन संवर्धन व संरक्षण करणे याबाबत धोरणात्मक निर्णय घेणे.
- १२.राज्य हिंदी /सिंधी/गुजराती अकादमी
- १३.साहित्य संस्कृती मंडळ
१४. मराठी विश्वकोष निर्मिती मंडळ
- १५..वाडःमय पुरस्कार घोषित करणे
- १६.संतपीठ.
- १७.महाराष्ट्र राज्यातील सर्व जिल्ह्यांचे मराठी व इंग्रजी भाषेत जिल्हा गॅझेटिअर प्रकाशित करणे.
- १८.राज्य सरकारच्या अभिलेखांचे जतन व्यवस्थापन करणे, ऐतिहासिक महत्वाच्या अभिलेखांचे जतन, संपादन व सर्वेक्षण करणे. याबाबत धोरणात्मक निर्णय घेणे.
- १९.चित्रपट निर्मिती उद्योगास प्रोत्साहन देण्यासाठी, चित्रिकरण स्थळे निर्माण करणे यासाठी आधुनिक सोई सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी महाराष्ट्र चित्रपट,रंगभूमी आणि सांस्कृतिक

विकास महामंडळ, गोरेगाव, मुंबई व कोल्हापूर चित्रनगरी महामंडळ, कोल्हापूर यांची निर्मिती करण्यात आली.

२०. रंगभूमी प्रयोग परिनिरीक्षण मंडळ

२१. विविध रंगमंचीय कला व इतर कलांचे संगोपन, जतन व संवर्धन करण्यासाठी पु.ल.देशपांडे महाराष्ट्र कला अकादमीची स्थापना, धोरणात्मक निर्णय घेणे.

राज्यातील पर्यटन स्थळांना प्रसिध्दी देऊन अशा ठिकाणी मूलभूत सोयीसुविधा उपलब्ध करून त्याचा विकास करणे व त्याद्वारे राज्यातील पर्यटनास चालना देणे हे पर्यटन विभागाचे प्रमुख कार्य आहे. याचप्रमाणे राज्यातील सांस्कृतिक वारसांची लोकांना जाणीव व्हावी व त्याचे संरक्षण व संवर्धन व्हावे या दृष्टीने सांस्कृतिक कार्य विभागाकडून विविध योजना राबविण्यात येतात.

सांस्कृतिक कार्यक्रमाच्या माध्यमातून लोकांमध्ये भावनात्मक ऐक्य निर्माण करण्याचा प्रयत्न या विभागामार्फत केला जातो.

वरील उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी व राज्य शासनाच्या विविध योजनांची अंमलबजावणी करण्यासाठी या विभागांतर्गत खालील क्षेत्रीय कार्यालये व महामंडळे कार्यरत आहेत.

१. महाराष्ट्र राज्य पर्यटन विकास महामंडळ, मर्या.मुंबई
२. पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालय संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३. सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
४. पुराभिलेख संचालनालय, मुंबई
५. पु.ल.देशपांडे, महाराष्ट्र कला अकादमी, मुंबई
६. महाराष्ट्र चित्रपट, रंगभूमी आणि सांस्कृतिक विकास महामंडळ मर्या., दादासाहेब फाळके चित्रनगरी, गोरेगाव मुंबई
७. दर्शनिका विभाग, मुंबई
८. महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि सांस्कृतिक मंडळ, मुंबई
९. रंगभूमी प्रयोग परिनिरीक्षण मंडळ, मुंबई
१०. मराठी विश्वकोष निर्मिती मंडळ, मुंबई.
११. महाराष्ट्र राज्य हिंदी साहित्य अकादमी
१२. महाराष्ट्र राज्य गुजराती साहित्य अकादमी
१३. महाराष्ट्र राज्य सिंधी साहित्य अकादमी
१४. कोल्हापूर चित्रनगरी महामंडळ, कोल्हापूर

विभागाची संरचना

पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभागाच्या या प्रशासकीय विभागाकडून प्रामुख्याने पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विषयक बाबींवर धोरणात्मक निर्णय घेतले जातात. शासन स्तरावर या विभागाचे प्रमुख माननीय प्रभारी मंत्री व माननीय राज्यमंत्री आहेत. प्रशासकीय पातळी वर प्रधान सचिव/सचिव हे विभागाचे प्रमुख म्हणून कार्यरत आहेत. प्रधान सचिव/सचिव यांच्या नियंत्रणाखाली सह सचिव, उप सचिव, अवर सचिव, कक्ष अधिकारी व इतर कर्मचारी वर्ग कार्यरत आहे. या विभागाचा रचनात्मक तक्ता सोबत जोडला आहे. तसेच या विभागाशी संबंधित कामकाज करण्यासाठी पुढील प्रमाणे विषयांचे वाटप व कार्यासनांची निर्मिती करण्यात आली आहे.

नियंत्रण अधिकारी	पर्यवेक्षक अधिकारी	कार्यासन क्रमांक	विषय
सहसचिव, पर्यटन	अवर सचिव, पर्यटन	कक्ष अधिकारी, पर्यटन	१. पर्यटन विषयक बाबी २. पर्यटन विकास महामंडळ यांच्या आस्थापना व योजना
उपसचिव सांस्कृतिक कार्य	कक्ष अधिकारी, सांका-१		१. सांस्कृतिक कार्य संचालनालय, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये यांच्या आस्थापनाविषयक बाबी २. चित्रनगरी, गोरेगाव व चित्रनगरी कोल्हापूर यांच्या आस्थापना व योजना ३. रंगभूमी प्रयोग परिनिरीक्षण मंडळ यांच्या आस्थापना व योजना ४. पु. ल. देशपांडे कला अकादमी आस्थापना व योजना ५. मराठी चित्रपटांना अनुदान योजना ६. मराठी चित्रपट महोत्सव
	अवर सचिव, सांका-२		१. पुराभिलेख विभाग, दशनिका विभाग, साहित्य संस्कृती मंडळ, विश्वकोष निर्मिती मंडळ यांच्या आस्थापना व योजना २. संतपीठ आस्थापना व योजना ३. राज्यात संरक्षित स्मारकाचे ठिकाणी कार्यक्रम करण्यास परवानगी देणेबाबत
	अवर सचिव, सांका-३		१. सांस्कृतिक कार्य संचालनालयाच्या योजना २. ऐतिहासिक महत्वाच्या जीवनावरील चित्रपटांना अनुदान ३. पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये यांच्या योजना ४. नाट्यगृह बांधण्यासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्था इत्यादी अनुदान योजना
	कक्ष अधिकारी, आस्थापना		१. पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग मंत्रालय (खुद्द) आस्थापनाविषयक बाबी २. नोंदणी शाखा, रोख शाखा ३. समन्वय

	४. विधानमंडळ अधिवेशन संबंधीत बाबी
कक्ष अधिकारी ,अर्थसंकल्प	१. संपूर्ण विभागाच्या अर्थसंकल्पविषयकबाबींवरील कार्यवाही २. लोकलेखा समिती ३. अंदाज समिती ४. महालेखापालांकडून प्राप्त होणाऱ्या सर्व अहवालांवरील कार्यवाही (उदा. विनियोजन लेखे, नागरी अहवाल, वाणिज्यिक अहवाल इ.) ५. सर्व वैधानिक सामित्यांचे कामकाज

राज्यात पर्यटन क्षेत्राच्या विकासास चालना देण्याच्या हेतुने महाराष्ट्र शासनाने रु.२५ कोटी इतके अधिकृत भांडवल असलेले महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाची कंपनी अधिनियम १८५६ अन्वये स्थापना केलेली आहे. भांडवलाचा भरणा महाराष्ट्र शासनाने केला आहे. महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ यांची माहिती व त्यांचेकडून राबविण्यांत येणा-या विविध कार्यक्रमाची व दिल्या जाणा-या सुविधांची माहिती www.maharashtratourism.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध आहे.

राज्यात चित्रपटसृष्टिसाठी विविध सुविधा उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने व मराठी चित्रपटांना प्रोत्साहन देण्यासाठी राज्य शासनाने महाराष्ट्र चित्रपट रंगभूमी आणि सांस्कृतिक विकास महामंडळ मर्या. ही कंपनी अधिनियम १८५६ अन्वये स्थापन केली आहे. सदरहू महामंडळाचे अधिकृत भागभांडवल रु.१५ कोटी इतके असून संपूर्ण भांडवलाचा भरणा राज्य शासनाने केलेला आहे.

मराठी विश्वकोष निर्मिती मंडळ, मुंबई यांनी निर्माण केलेले मराठी विश्वकोषाचे १८ खंड प्रसिध्द करण्यात आले असून ते www.vishwakosh.org.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध आहेत. या विभागाच्या अधिपत्याखालील दर्शनिका विभागाने तयार केलेले राज्यातील जिल्ह्यांचे Gazeteers महाराष्ट्र शासनाच्या संकेतस्थळावर www.maharashtra.gov.in प्रसिध्द करण्यात आले आहेत.

पर्यटन विषयक सेवा व या विभागाच्या अधिपत्याखालील विविध क्षेत्रीय कार्यालयाकडून राबविण्यात येत असलेल्या विविध योजनांच्या माहितीचा समावेश व त्यासाठीची आर्थिक तरतूद इ.चा तपशील विभागाच्या कार्यक्रम अंदाजपत्रकात समाविष्ट करण्यात येतो.

पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभागामार्फत घेतले जाणारे निर्णय www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर या विभागाखाली उपलब्ध करून दिले जातात. माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ अंतर्गत या विभागासाठी नेमण्यांत आलेले राज्य जन माहिती अधिकारी, प्रथम अपिलीय प्राधिकारी यांची यादी कार्यालयीन आदेश क्रमांक २००७/प्र.क्र.१३३/सां.का.४दिनांक ३१/१०/०७ अन्वये घोषित करण्यांत आली आहे.

पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभागाचे (मंत्रालय स्तर) रचनात्मक विवरणपत्र

